

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik I.

V Ljubljani 1. junija 1900.

Št. 11.

Zavornice našega napredka.

Našem javnem življenju opazujemo žalosten pojav, da takozvano razumništvo v pretežni večini stoji krščanskemu gibanju sovražno ali vsaj nebrizno nasproti. Ako velja to sploh o svetnih, omikanih stanovih, izkušati moramo tako nasprotstvo še prav posebno pri — učiteljstvu. Sicer nam niti na misel ne pride, da bi pripisovali sovražno in brezumno pisarenje „Tovariša“ ali počenjanje „Zavezinih“ voditeljev in nekaterih „jungovcev“ vsemu slovenskemu učiteljstvu na rovaš; dobro nam je znano, da je velika množica med njim drugačnega mišljenja, vendar se to mišljenje doslej premalo krepko prikazuje v javnosti. Pred svetom vsaj mora veljati slovensko učiteljsvo za liberalno, ker je organizovano v „Zavezi“, katere voditelji so sklenili z znanimi liberalnimi prvaki — zakonsko zvezo.

Odpor, ki bi se moral odločno pojaviti vzpričo takega političnega izkoriščanja učiteljske organizacije, je bil preslab. Krščanska organizacija pa je komaj v prvih početkih. In še tu vlada mnogo nebriznosti, nezaupljivosti, apatije. Kaj je vzrok, da kažejo slovenski učitelji tako malo zmisla in vneme za krščansko gibanje?

Glavna zapreka, ki premnogemu zapira pot do spoznavanja resnice, je kopa predsodkov, ki se jih je navzel od raznih strani. — Že moderna vzgoja po učiteljskih ni taka, da bi se mladi pripravnik ogrel za krščanske vzore; ako naravnost ne podira verskega prepričanja, razširja vsaj indiferen-

tizem. Ko potem mladi učitelj vstopi v življenje, je prilike dovolj, da se ta brezbriznost izpremeni v popolno nasprotstvo.

„Javno mnenje“, kateremu se dá brez števila naših razumnikov in zlasti učiteljev slepo voditi, je v sedanjih dneh cerkvi in krščanskim načelom zelo sovražno. To „javno mnenje“ delajo v prvi vrsti časniki. Ti so, ki narekujejo veliki množici, kaj ima misliti in trditi, ki ji vcepljajo nazore. In v to ni potreba navajati niti dokazov niti razlogov, zadostuje nekaj praznih fraz, ki se zopet in zopet pogrevajo. Take so publice „o klerikalni temi“, o „sovraštvu, ki jo kaže cerkev do ljudske prosvete“, o „suženjstvu, v katero hočejo klerikalci učitelje vkleniti“ itd. — Učiteljski listi so najmarljivejši v razširjanju teh lažij.

Z malimi izjemami skoraj vsi delujejo v liberalnem duhu in po svoji možnosti širijo razpor med cerkvijo in šolo. Da, zadnji čas skuša zlasti „Tovariš“ navdati učiteljstvo prav s strastnim sovraštvom do cerkve in duhovščine. — Ali se je čuditi, da vsi, ki crpajo duševno hrano iz takih listov, postanejo nasprotniki vsemu, kar je krščanskega? Primeroma majhno je število tistih, ki imajo toliko samostojnega mišljenja, da se ne klanjajo praznim frazam, in toliko obzorja, da premagajo krive predsodke.

Še večja ovira krščanske organizacije med učiteljstvom je napačen strah pred ljudmi, zlasti pred liberalnimi tovariši. Ta strah kakor móra leži na duši marsikaterega dobromislečega učitelja in verne učiteljice, in zabranjuje vsak samostojen pokret, vsako odločno dejanje. Nasprotniki dobro poznajo to slabo našo stran. Zato nad vsakim, ki se jim drzne vstavljati, vihté bič terorizma, da v kali zadušé odpor. Liberalni in „jungovski“ učiteljski listi so vsi polni zbadljivih in zasmehljivih opazk in osebnih napadov na krščansko-misleče učitelje. In vendar je ta strah, kakor pravi pregovor, v sredi votel, okoli ga pa nič ni. — Zaradi pravice preganjanje trpeti je po besedah sv. pisma zaslužno. Razmere so v našem času že take, da vsakoga, ki hoče svoje versko prepričanje javno kazati, zadene zasmehovanje ali preziranje. Kedor je v tem slučaju malosrčen, kedor se terorizmu vdá, postane suženj ljudi in mora svoje misli vedno prikrivati ali pa izpreminjati. Ako naši nasprotniki, ki razširjajo pogubna načela, kažejo toliko predrznosti, ali ne pristoja nam, ki se bojujemo za pravično stvar, tembolj odločnost in pogum? — Najmanj bode kdo trpel škode na ugledu ali dobrem imenu, ako je zaradi svojega prepričanja napaden, nasprotno bode moral tudi njegov sovražnik čislati možato odločnost in nevpogljivost.

Gotovo je prijetnejše vedno se ravnati po zgledu velike množice, povzdigovati, kar ona povzdiguje in zametovati, kar ona zametuje, ker se ni bati nasprotovanja. A vendar je tako ravnanje znamenje omahljivega značaja. Kjer se gre za prepričanje, mora veljati pravilo: „Kaj na desni porekó, ne maraj, — kaj na levi porekó, ne baraj“. Le taka odločnost premaga vse zapreke in slednjič praznuje zmago.

Pri nas je žalibog še mnogo učiteljstva v sponah predsodkov in terorizma. Zlasti poslednji duši vse boljše stremljenje. Zato bode naša naloga bistriti pojme in buditi pogum za odločno krščansko delovanje.

Sveti Janez Krstnik de la Salle,

ustanovnik reda „bratov krščanskih šol“.

I. Njegovo življenje.

(Konec.)

Kmalu potem je vsled pomanjkanja podpore bila prodana hiša v Vožiraru, kjer je bil noviciat. De la Salle, ki je bil vse svoje premoženje razdelil ubogim, je ni mogel rešiti, in je hodil od župnije do župnije, išoč zavetja svojemu glavnemu zavodu. Slednjič je najel v ruanskem predmestju veliko posestvo, imenovano pri sv. Jonu, kamor je preložil noviciat iz Pariza. Tu je ustanovil vzgojiteljski zavod; s tem je spojil višjo obrtno in realno šolo. Podučevala se je na teh zavodih, ki so jih pozneje ustanavljali po vseh večjih mestih, poleg veronauka zgodovina, zemljepisje, govorništvo, slovstvena zgodovina, knjigovodstvo, računstvo, merjenje in prirodoslovje; k temu so pozneje še pridejali pouk v mornarstvu, mehaniko, diferencialne in integralne račune, zvezdoslovje, godbo in žive jezike. Pri sv. Jonu je bil botaničen vrt, fizikalna zbirka in bogata šolska knjižnica. Kako čudno! Na Nemškem je vpeljal Francke l. 1727. v svojem zavodu v Hallu realni poduk in ustanovil tudi obrtno šolo. Pred njim je že l. 1699. otvoril v Franciji de la Salle prvo realno in višjo obrtno šolo. Oba izvrstna vzgojitelja je bila izpodbudila k temu krščanska ljubezen in neomejeno zaupanje v božjo previdnost. Oni, ker je protestant, zavzema prvo mesto v vseh vzgojeslovnih zgodovinah; ta pa „rimski duhovnik“, čegar delovanje je bilo imenitnejše od Franckovega, se komaj omenja!

Ko je zavod pri sv. Jonu nekoliko let deloval in dosegel prelepe vspehe, je ustanovil sv. de la Salle pri njem zavod za poboljšanje zanemarjene mladine. Mnogi stariši so mu namreč privajali pokvarjene otroke, katerih niti kazen starišev, niti dosedanji učitelji niso mogli poboljšati. Za te je otvoril sv. de la Salle poseben „zavod libertinov“. Koliko razuzdanih otrok se je tam priučilo pokornosti in poslušnosti, koliko se jih je vrnilo na pot dolžnosti in čednosti, ki so pokazali v poznejšem življenju moč in vspeh verske vzgoje!

Pri sv. Jonu je bilo združeno novištvo, odgojiteljski zavod z obrtno in realno šolo in zavod libertinov; dalje so tam bile delavnice, kjer so se učili dečki vsakovrstnih rokodeljstev. Tako so naredili bratje pri sv. Jonu celo tvorniško mesto, katero je postalo središče cele družbe. Do današnjih dni je zavod pri sv. Jonu obdržal staro slavo.

Tudi izobraževanje svetnih učiteljev se je nadaljevalo; sv. de la Salle je tudi dovoljeval vslužbenim učiteljem, da so obiskovali njegove šole in se priučili njegovemu učnemu načinu.

V mestu Alé so obiskovali šolo bratov tudi otroci kalvinskih starišev. De la Salle se je prepričal o mirni složnosti, katero so njegovi bratje vzdrževali ob tako težkih razmerah, pa tudi o dobrih vspehih v vednostih in odgoji. V Marsiliji so mu ponujali v mestu hišo za noviciat, v katerem bi se bratje za celo južno Francijo izobraževali. Ta nasvet mu je bil po godu, zato se

ga je nemudoma poprijel. Kupili in napravili so hišo, dali so mu potrebni denar; novinci so se oglašali. Škof marsiljski, ki je svetnika spoštoval, ga je vsestransko podpiral.

Noviciat se je otvoril na dan Marijinega Vnebohoda leta 1712. Toda Janzenisti so uničili njegovo šolo. Ker jih ni hotel s svojo pričujočnostjo dražiti in svojega delovanja novemu nasilstvu izpostavljati, je šel k bratom v Avinjonu in jih izpodbujal k stanovitnosti; potem je odpotoval v Grenoble, edini zavod, katerega ni bil še ogledal. V visokih Alpah ležeče mesto Grenoble, s priprostim, pobožnim prebivalstvom je mikalo sv. ustanovnika, da bi si odpočil po tolikem prestalem trudu in da bi svoje spise pregledal in izpopolnil. Ostal je tu skoro pol leta. Na tem mestu mu je prišla misel, da bi vodstvo družbe prepustil spretnejšim in vrednejšim rokam, kar je bil v svoji ponižnosti že večkrat izustil.

Zato je želel, da bi družbi stopil na čelo glavni predstojnik, ki naj bi bil voljen od najimenoitnejših udov družbe na glavnem zboru. Hotel je bratom dati predstojnika, ki naj bi družbena pravila ljubil in po njih živel, pa bi ne bil duhoven.

O binkošnih leta 1716. so se zbrali bratje k tej znameniti skupščini. Opravili so najpreje duhovne vaje, da bi izprosili božje pomoči. Ob koncu duhovnih vaj so volili novega predstojnika. Br. Jernej, voditelj noviciata, je dobil večino glasov. Bila sta še izvoljena dva brata, ki bi ga podpirala v vodstvu družbe. Tako je dosegel sv. de la Salle za svojo družbo zaželeno, končno uravnavo. „Zdaj“, rekel je radostno, „morem zapeti zahvalni spev starega Simeona. Bog bodi zahvaljen! Moje delovanje za krščansko odgojo otrok me preživi; nič se ne bo na njem premenilo.“

Potem je zbor pretresal šolska pravila, katera so znana pod imenom: „Urnava krščanskih šol.“ Vpeljala so se v vse zavode, in vsi bratje so se po njih ravnali. Družbena pravila obsegajo 32 poglavij, ki se delé v dva glavna oddelka: 1. Splošna pravila bratov krščanskih šol; 2. naredbe o vsakdanjih vajah.

Namen družbe je tako-le označen: „Namen družbe je, da bi vzgojevala otroke v krščanskem duhu; otroci se podučujejo s tem namenom, da bi se po vzgledu učiteljev navadili prav živeti po vodilih sv. vere in da bi si tudi pridobili potrebnih vednosti za življenje.“

„Družba je zato zelo potrebna, ker so rokodelci in siromaki sami navadno malo podučeni, ker morajo po celi dan delati za oskrbljenje svojih družin in zato ne morejo otrok dovolj podučevati in vzgojevati.“

Vnema za podučevanje otrok bodi razumna in nesebična. V splošnih pravilih se piše o tem v oddelkih: 1. O ravnanju z učenci; 2. o rabi kaznil; 3. o spoštovanju, katero naj kaže učitelj proti sebi, in o občevanju z gojenci in tujci; 4. o šolskih in prostih dnevih; 5. o nadzorovanju šol.

Opravila bratov je razdelil de la Salle v tri skupine: 1. Z molitvijo in z drugimi duhovnimi vajami morajo pospeševati lastno in izročeni otrok zveščanje; 2. z molitvijo, z učenjem, s posvetovanjem in s pedagoškimi pogovori si prilastiti potrebnih sredstev, da dosežejo ta dvojni namen; 3. v duhu vere

z vso mogočo vnemo po načinu v družbi navadnem delovati, da bi se po spoznanih sredstvih ravnali. Po izvolitvi br. Jerneja je prevzel de la Salle vodstvo novincev; očetovsko je občeval tudi z drugimi brati.

Nujna opravila so primorala de la Salla, da je zapustil svoje ljubljeno zatišje pri sv. Jonu in obiskal mesta Omer, Calé in Pariz. Povsod so ga vzprejemali z največjim spoštovanjem.

Sveti ustanovnik je še živel eno leto. Kolikor so mu dovoljevale moči, izpovedoval je brate in gojence. Često je tudi obiskoval zavod „libertinov“. Njegovi sveti in moč njegove ljubeznivosti so marsikaterega razuzdanega mladeniča pripravili na pravo pot. Pa ta glas, kateri je tako često vzbujal v srcih bratov goreče želje za zveličanje duš, je vsaki dan bolj slabel; luč, katera jih je vodila, se je zdelo, da dogoreva in da kmalu ugasne. V mesecu svečanu l. 1719. je svetnik veliko trpel za protinom. Od srede meseca sušca ni mogel več iz postelje. Proti koncu meseca mu je rekel zdravnik, da ne more več pričakovati pomoči od ljudi, ampak le od Boga. Nepopisljivo veselje je zasijalo na shujšanem obrazu svetnikovem, kakor pregnancu, kateremu se naznani, da se sme vrniti v svojo domovino. Njegova oporoka je bila spisana dné 3. malega travna l. 1719. in sestaja iz dveh delov. Prvi del je namenjen dušni blaginji bratov, je zadnji opomin, zadnji blagoslov in nasvet milega očeta ljubljenim otrokom. Dné 5. malega travna je moral svetnik hude bolečine prestajati, pa njegov obraz je bil miren in vesel. Prejel je z veliko pobožnostjo sveto popotnico.

Veliki četrtek okolu polnoči je nastopil smrtni boj Okoli štirih zjutraj je mirno v Gospodu zaspal. Bilo je veliki petek, dné 7. malega travna l. 1719. „Svetnik je umrl“, tako se je slišalo od vseh strani. Iz Remeža, Pariza, Šartra, Avinjona, Marsilije in iz vseh mest, kjer so bratje imeli šole, so dohajale izjave sožalja, ki so izpričevale imenitnost moža, kateremu po besedah nekega odličnega sovrstnika „Francija ostane vedno dolžnica“.

Pogreb je bil veliko soboto. Neizmerna množica ljudi: duhovnikov, uradnikov in vsa posadka ruanska ga je spremljala. Pokopan je bil v župniški cerkvi sv. Severja. L. 1734. so se častitljivi ostanki prenesli v novo sezidano cerkev pri sv. Jonu. Zdaj so dragoceni ostanki sv. de la Salle v molivnici vzgojevališča v Ruenu. Njih češčenje se je vedno bolj in bolj širilo in s čudeži utrjevalo; grob svetnikov je postal božja pot.

Ker ni prostora, da bi obširno opisovali razvoj družbe bratov krščanskih šol, opomnimo samo, da je šest let po smrti sv. ustanovnika potrdil družbo kralj Ludovik XV. in tudi papež Benedikt XIII. S papeževim pismom „In Apostolicae sedis“ ni bila družba bratov krščanskih šol samo potrjena, ampak bili so ji tudi podeljeni privilegiji cerkvenega reda. Za francoske prekucije so bili bratje silno preganjani, vendar pa so z božjo pomočjo i to zlo prestali, in Napoleon I. jih je zopet potrdil.

Od leta 1838.—1874. se je red razširil po vseh delih sveta. Za nemško-francoske vojne so bratje pokazali, da ne napeljujejo svojih gojencev samo

z besedo k ljubezni do domovine, temveč, da to ljubezen i v dejanju izvršujejo. Vsi bratje, ki niso bili nujno v šolah potrebni, so se radovoljno priglasili za strežbo ranjenih vojakov. V vseh svojih zavodih so prejeli ranjence brez razločka narodnosti in vere.

Dné 8. vel. travna l. 1840. se je pričel za papeža Gregorja XIV. cerkveni proces, da bi se razglasil ustanovnik bratov krščanskih šol za svetnika, in se mu je obenem dal naslov „služabnik božji“.

Dné 19. svečana l. 1888. ga je papež Leon XIII. proglasil za „blaženega“; njegov praznik se obhaja 4. vel. travna. Proces razglasenja za svetnika se je končal dné 22. malega travna l. 1899. Dné 24. majnika letošnjega leta pa je bil proglašen za svetnika.

L. 1875. je postavil de la Salleju v imenu hvaležne domovine akademik Droz v Ruenu veličasten spominik. Red bratov krščanskih šol je zdaj zelo razširjen po celem svetu; imel je ob koncu l. 1899. skupaj 1530 zavodov, 15.060 udov in 351.348 učencev.

Na vzgledu sv. de la Salla spoznavamo vnovič, kaj dela velike vzgojitelje: ne toliko velika učenost, ampak pred vsem plemenito srce in močna ljubezen, katera izhaja iz vere in dela junake, ki sami sebe premagujejo. Ganjeni smo, če beremo, kako je A. H. Francke prosil miloščine za sirote in ustanovil za nje zavetje in kako je Pestalozzi po očetovsko jemal v svojo skrb zanemarjene otroke; toda de la Salle je požrtvovalnejši kot Francke in Pestalozzi. Ta je prekosil oba imenovana velika in čislana vzgojitelja ne samo po plemenitosti in požrtvovalnosti, ampak tudi po organizacijskih zmožnostih. Pestalozzi je videl sam, kako je razpadalo delo, katero je bil pričel. Franckova sirotišnica se je ohranila do sedaj, pa duha ustanoviteljevega je že davno zgubila; red sv. de la Salla pa, ne le da se je ohranil, razširil se je tudi v vse dele sveta in duh ustanoviteljev živi in deluje v tisočih šolskih bratov, ki podučujejo in vzgojujejo mladino različnih narodov. Ta družba učiteljev, ki se odpovedó vsemu iz ljubezni do Boga in do mladine, ki se zavežejo s svetimi in slovesnimi obljubami, da hočejo živeti življenje polno truda in dela, da hočejo se popolnoma posvetiti poduku in vzgoji mladine in da hočejo občevati le z Bogom in s svojimi učenci, — ni-li taka družba nekaj izredno lepega? Ali ne more biti katoliška cerkev ponosna, da je rodila tako velikega vzgojitelja? Sv. de la Salle je ustanovil in uredil ljudski šolski poduk takrat, ko država zanj ne samo ni skrbel, ampak mu je nasprotovala. In kedar je država prišla do spoznanja ter je tudi začela skrbeti za omiko ljudstva, ni delala nič drugega, kot da je delovanje cerkveno v šoli posnemala in sebi prilastila. In vendar se trdi, da je cerkev nasprotnica omike in vednosti ljudske!

B. J. N.

„Formalne stopinje“ pri katehetskem pouku.

Akoravno Herbartova filozofija ne sloni popolnoma na podlagi krščanskega modroslovja, in torej tudi vsem njegovim pedagoškim izvajanjem ne moremo pritrditi, vendar naj bi noben katehet ne preziral njegovih didaktičnih nasvetov. Saj so se tudi najslavnejši cerkveni učitelji in govorniki formalno izobrazovali celo ob paganskih klasikih. Kar je dobrega, smemo vzprejeti tudi od nasprotnika, ako se sicer izogibljemo njegovih zmot.

Ker se zlasti v novejšem času učiteljstvo čimdalje bolj naslanja na Herbartove „formalne stopinje“, naj se vsekako tudi katehet natančneje pouči o njih. V nastopni razpravi bodem skušal nekoliko pojasniti ta učni način. In če se mi tudi ob prvem poskusu ne posreči, ga ob kratkem tako razviti, da bi bil vsakemu popolnoma jasen in vporablјiv, bodi mi za sedaj vsaj ta dobiček, da se vzbudi večje zanimanje za „formalne stopinje“.

A predno govorim o njih porabi v katehezi, naj sežem nekoliko nazaj.

I. Dvojno katehezovanje.

Kakor učitelji sploh, tako so tudi kateheti razno postopali pri svojem poučevanju. Ne govorim tu o metodah, o učni poti itd., marveč le o dispoziciji učne tvarine za posamezne lekcije. Tu je, kolikor mi je znano, pri katehetih zlasti dvojna navada.

a) Nekateri velé takoj otrokom, naj odpró knjige, in začnó ž njimi obravnavati vprašanje za vprašanjem, in sicer tako, da eden izmed učencev najprej prebere vprašanje, ali celoma ali pa po odstavkih, in katehet je razloži b e s e d n o i n s t v a r n o, deloma akroamatično, deloma vpraševaje. Seveda potem, ko je vso tvarino razložil, tudi vprašuje učence imenitnejše reči, da se prepriča, so si li zapomnili njegovo razlago in jim je li vse dovolj jasno ali ne. Ako se mu vsebini vprašanja zdi primerno, pridene tudi takoj uporabo in skuša pridobiti srce in voljo za dotično resnico.

Tako postopanje ni kateheza v strogem pomenu, marveč neka razlaga katekizma, in je pri otrokih, ki slabo ali celo nič ne znajo brati, nemogoče. Pri bibličnih zgodbah bi bilo tako postopanje še posebno suhoparno, ker zgodba gre le takrat prav do srca, ako se lepo pripoveduje, posebno če jo otrok sliši prvič.

Koristno je tako učenje zato, ker otroci lažje vidijo, kje imajo dotično tvarino v svoji knjižici, in se jim ta lepo razdrobi. Tudi je delo katehetu kolikor toliko olajšano. Čeravno spreten katehet tudi po tej poti doseže povoljnih vspehov, vendar ta metoda ni posebno priporočljiva.

b) Drugi pa postopajo pravilneje tako-le: Veroučitelj si odbere iz knjige toliko vprašanj, kolikor jih hoče dati za nalogo; če mogoče, takih, da so po vsebini zase neka celota. Otroci imajo katekizme zaprte; in katehet najprej obdela z učenci vso odmenjeno tvarino, da jo po vsebini že znajo, predno odpró šolske knjige. Posamezni odgovori v katekizmu so takorekoč v kratkih jedrnatih stavkih povedani re-

zultat vse učne obravnave. Da se ob tem katehet ne sme ozirati le na spomin in razum, marveč tudi na čuvstva in voljo, je umevno. Ko se je tako obravnalo gotovo število vprašanj, potlej se bere iz knjige in ob tem čitanju se skuša katehet vprašaje prepričati, koliko so si učenci zapomnili njegovo razlago, in če treba, še kaj izpopolni. Ob koncu je umestno, da katehet v prisrčnem nagovoru še enkrat apeluje na srce in voljo svojih učencev, kakor že katekizem sam semtertja daje navodilo.

Enako postopa katehet tudi pri bibličnih zgodbah. Tudi tukaj imajo otroci v začetku še knjige zaprte; veroučitelj pa jim najprej prav lepo pové dotično zgodbo brez razlage (le, kar je neizogibno potrebno za razumljenje, pojasni, takorekoč *mimogredé*), da imajo otroci pregled in da jim gre bolj do srca. Potem pa odpró knjige in mej čitanjem se jim razlaga — stvarno in besedno, kar treba. Končno poiščejo deloma otroci sami iz zgodbe resnice in nauke, drugo izpopolni katehet in pridá še primerne opomine za uporabo v življenju.

Ta pot je seveda težavnejša od prve in pri manjših učencih le tako umeti, da se tvarina razdrobi in vsako vprašanje posebej ustmeno obravnava, kos za kosom združuje in končno podá celoto.

Ali naj mar takozvane *formalne stopinje* pokažejo kako čisto novo pot v dispoziciji posamezne kateheze? To bom povedal še le potlej, ko si jih nekoliko natančneje ogledamo.

II. Formalne stopinje.

Herbartova pisava je, kakor sploh pisava „modernih“ filozofov, težko umljiva. Zato so mnogi znameniti pedagogi za njim že pojasnovali, popravljali in izpopolnjevali njegove „stopinje“; pa, kakor je videti, to imenitno delo, v didaktiki še ni dovršeno in zaključeno. Saj še v imenih ni edinosti. Že beseda „stopinje“ nekaterim ne ugaja in so nasvetovali mesto nje tujko „operacije“. Za nas je izraz popolnoma primeren, ker pomeni oboje: „Stufe“ in „Schritt“.

Herbart je imel prvotno štiri stopinje: 1. *Jasnost pojmov* (Klarheit), 2. *asocijacija*, 3. *zistem*, 4. *metoda*.

1. V besedi *jasnost* izraža Herbart dvojno nalogo: jasnost z ozirom na dosedanje znanje in jasnost gledé na novo tvarino, ki se ima podati otroku. Zato je že Ziller to stopinjo razdvojil v *analizo* in *sintezo* in tako dobil pet formalnih stopinj. Vsak nov nauk se mora namreč naslanjati na poprejšno znanje v dotični tvarini, kakor se hiša ne more zidati v zraku, marveč le na trdni podlagi in se mora še potem kamen na kamen pokladati in pritrjevati, da se dovrši visoko poslopje. Torej je prvo pri vsaki učitvi, da se otroku živo v spomin pokliče ravno oni oddelek njegovega znanja, s katerim se dá najprimernejše združiti nova, še neznana tvarina. Ker si pa mislimo vse otrokovo znanje kot neko skupino in iščemo iz te celote le takih oddelkov, ki jih potrebujemo za daljni pouk, in takorekoč celoto razkrojimo v oddelke, se ta stopinja imenuje *analiza*. Tudi je treba tu otroku na podlagi njegovega dosedanjega znanja dati raznih pojasnil, ki

so bistveno potrebne, da bo mogel razumeti novi nauk (nebistvena pojasnila pridejo na vrsto pri drugi stopinji). Zato drugi imenujejo prvo stopinjo tudi v v o d ali p r i p r a v o ali tudi z a s n o v o (Anknüpfung). Vsa ta priprava bodi taka, da vzbuja zanimanje in radovednost. — Prvi stopinji se prideva, ali precej v začetku ali pa zadej, s m o t e r vsega pouka, ki naj v preprostih besedah nakratko napove otrokom, o čem se bodo učili.

Sedaj še le se prične pravi pouk in sicer s tem, da se pripoveduje, ali, kjer je le možno, razkazuje nova učna tvarina. Ker si otroci ne morejo kar hkrati zapomniti daljše reči, prisvajati si morajo košček za koščkom, poznejše pridevajo prejšnjim. Zato imenuje Ziller to stopinjo s i n t e z o; drugi jo imenujejo tudi n a z i r a n j e (Anschauung) ali p o d a v a n j e (Darbietung). Daljše reči se najprej podajajo celotno (Totalanschauung); potlej se podrobno razpravljajo, posamični oddelki prav na kratko označijo (zapišejo) in končno združijo v skupno zaznavo.

2. Kar imenuje Herbart a s o c i j a c i j o, imenuje drugi s t i k (Verknüpfung) ali p r i m e r j a n j e. To je tretja formalna stopinja. Učenec si mora to, kar je na drugi stopinji videl ali slišal, natančneje ogledati tudi po notranji vsebini ali veljavi. V to svrhu mora posamezne dele primerjati med seboj in z drugimi sličnimi rečmi, katere že pozna od poprej. S tem si poišče, kar je skupnega: jedro, poišče, pa ga še ne izlušči; to se ima zgoditi še le pozneje. Za sedaj ostane konkretno in abstraktno še skupaj.

3. Četrto stopinjo imenujeta Herbart in Ziller z i s t e m, drugi z d r u ž e v a n j e (povzemanje). To je pravi p o s n e t e k konkretnega zaznavanja: jedro samo. Pri zgodbah sv. pisma, n. pr. še le tukaj učenec izve, zakaj se mu je prav za prav povedala dotična zgodba; — vse, kar je navezано na čas, kraj in osebe, se izloči in ostane le nauk; verska ali nravna resnica. Posameznosti v zgodbi utegne pozabiti, nauk pa naj mu ostane za zmiraj!

4. Peta stopinja je pri Herbartu in Zillerju m e t o d a, pri drugih u p o r a b a. Učencu mora nauk ostati stalna lastnina. Pokazati se mu mora, kako mnogovrstno se dá rabiti v življenju. Seveda se mu kaže drugače, kako se mu je izvežbati v matematiki, drugače pa, kako naj rabi verske resnice in zapovedi božje v življenju.

Za lažje razumenje podamo še pregled, kako so imenitnejši pedagogi prikrojili Herbartove formalne stopinje.

Herbart:	Ziller:	Rein:	Dörpfeld:	Willman:
1. } Jasnost	Analiza	Priprava	I. Gledati:	I. Vzprejeti
2. }	Sinteza	Podavanje	a) Uvod	II. Razumeti
3. Asocijacija	Asocij	Stik	b) Naziranje	III. Rabiti
4. Zistem	Zistem	Združenje	II. Misliti:	
5. Metoda	Metoda	Uporaba	a) Primerjanje	
			b) Združevanje	
			III. Rabiti	

Zakaj se imenujejo te stopinje formalne stopinje? Zato, ker nam kažejo le pot za vsako tako zvano „metodično jednoto“ (lekcijo) ne gledé na vsebino ali tvarino, ker se dajo (vsaj večinoma) rabiti pri vseh učnih predmetih. Slovenski prevod „pravilne“ stopinje (Štritof) mi ni všeč; morda boljše: učne (učbene) stopinje. A. K.

(Dalje prihodnjič)

L I S T E K .

M o z a i k .

V.

Andrej Kančnik v službi domovine.

Po silnem porazu na Ruskem so se Francozi umikali tudi iz naših dežel, v katerih so že nameravali udomačiti se. Za njimi so pritiskali avstrijski vojaki, da prizadenejo še kolikor toliko škode sovražniku. Ljudstvo je smatralo Francoza kot nepovabljenega gosta, zato se je tudi tako poslavljaljo od njega.

„Udri! — Le po njih!“

Francozoljubov je bilo malo med našim narodom. Z veseljem so pozdravljali avstrijski prapor, kjerkoli se je pokazal in avstrijskim vojakom so po svojih močeh pomagali. Posamezne čete bežečih Francozov niso bile varne. Zavetja jim ni dal nihče. Živež so pred njimi dobro skrivali. Marsikateri Francoz, ki je kako zabredel od glavne trope, ni več dolgo gledal božjega solnca. Ej, kdo bode prizanašal sovražniku ob vojskinem času, ko okamení človeško srce in ne pozna več usmiljenosti, ko velja geslo: Ti mene ali pa jaz tebe!

Premnogi francozki vojak je našel grob ob samotnih potih naših gozdov.

25. kimovca leta 1813. so pribežali Francozi iz Dolenjskega preko Dobropolj.

Tukaj jim je moral mâr Lazzarini oskrbeti vodnikov, da jim kažejo pot po bližnjicah, ker se jim je mudilo. Dal jim je poleg drugih mož tudi učitelja Kančnika, ker edini ta je bil zmožen sporazumeti se za silo s Francozi, katere je vodil general Peyremont.

Ko so se Francozi v Laščah in po okolici utaborili, smeli so se vodniki vrniti, ker so bili za daljno pot proti Blokam dobili druge. Utrujeni in lačni so se pripravljali Francozi h kosilu.

Ko se Kančnik s tovariši vrne v Dobropolje, dospeli so že Avstrijci v vas. Z veselim in vedrim licem stopi Kančnik pred poveljnika grofa Starhemberga rekoč:

„Prisiljen sem kazal pot Francozom iz našega kraja, z veseljem kažem avstrijskemu orlu pot za njim . . . Jaz vem, kje je sedaj Francoz“ . . .

„Kdo si?“ . . .

„Zvest Avstrijec sem“ . . .

Kančnik je povedal natančno v katerem kraju taboré Francozi in je povedal celo, da se jih lahko zajame.

Poveljnika Starhemberg in Milutinović res skleneta Francoze zajeti.

Vojska se razdeli v tri oddelke. Ena četa se pomika po dolini ob Rašici, druga čez goro nad Podpečjo in tretja četa, ki je bila najštevilnejša, je imela najdaljšo in najtežavnejšo pot čez Podgorski žleb na Dvorsko vas in cesto, ki vodi dalje na Bloke, da prestriže sovražniku pot. Pri tej četi je bil Kančnik, ki je kraje natančno poznal.

V treh urah se je ta oddelek že pokazal na gričih za Laščami, koder vodi cesta.

Francozi so si pri Sveti Trojici pod Laščami ravno menažo delili, ko zagrmí prvi avstrijski top za Svetim Rokom. Topničar je dobro meril, zakaj krogla je baje ravno v kotel pala in snedla francozko menažo

Brezskrbni Francoz, ki ni slutil nevarnosti in se je nadejal sovražnika najmanj od te strani, je pograbil prestrašen orožje in se postavil v bran, toda kaj je pomagalo, ker takrat se prikažeta tudi oni četi, ki sta se bližali ob Rašici in čez Podpeč.

Vesela igra se prične. Sovražnik videč, da se ne more braniti s vspehom, se razprši, da se otmè vsaj kdorkoli se more. Nekaj so jih Avstrijci pobili, precej jih je ušlo, 300 Francozov so pa ujeli . . .

Tako je pripomogel Kančnik Avstrijcem do zmage.

Grof Starhemberg si zabeleži Kančnikovo ime in predno odjaha, mu seže v roko. Nato ga potrka po rami rekoč:

„Jaz vas ne pozabim . . . Vrl mož ste!“

„Storil sem svojo dolžnost.“

Oj s kolikim veseljem je potem pripovedoval Kančnik, kako je vodil avstrijske vojake. Kako ponosen je bil na to dejanje!

Ko so se pa polegli vojskinci viharji, je prejel učitelj Andrej Kančnik pismo iz dvorne pisarne, v katerem mu je bilo nakazanih do smrti vsako leto po 60 goldinarjev iz cesarske blagajne.

Podgoričan.

D o p i s i.

Iz Želimelj. Liberalci zelo radi zadržujejo čez duhovnike, češ da so nasprotniki šole in šolskega napredka. Kako krivično je tako očitane, izpričuje dejstvo, da je še sedaj v deželi do 30 duhovnikov, ki iz ljubezni do mladine opravljajo učiteljsko službo, in to za navadno prav pičlo letno nagrado. Tudi pri nas vzdržuje reden šolski poduk že sedmo leto g. župnik sam s toliko vnemo in spretnostjo, da mu je c. kr. okr. šolski svet ljubljanski dal jako laskavo priznanje. Umevno pa je, da bi po tolikih letih že rad odložil težko breme. Zato

je bila obravnava radi zidave šole že spomladi l. 1898. Določili smo stavbeni prostor itd. Deželni šolski svet pa je naročil okr. šol. svetu, naj ta dobro prevdari, ali bi ne kazalo všolati v Želimlje tudi nekatere vasi iz hribov: Rogatec, Visoko in Zapotok in toraj zidati v Želimljah dvorazrednico. Obravnave so se zaradi tega zavlekle in še-le 26. aprila t. l. smo imeli drugo komisijelno obravnavo. Prišli so p. n. gg.: svètnik in okrajni glavar marki Gozani, okr. šol. nadzornik Zupančič in vladni inženir Hanusch. Prepričali pa so se gospodje, da se one vasi

radi oddaljenosti ne bodo dale nikamor všolati, niti v Želimlje niti na Golo. Sklenili smo torej, da ostane pri prvotnem sklepu za enorazrednico. Kakor hitro bodo načrti gotovi, bomo z delom pričeli. Novi g. učitelj bode dobil že vse lepo v redu. Naša zasilna šola ima že prav lepo svojo šolsko zastavo. Napravili smo jo z lepimi trakovi vred v spomin cesarjeve petdesetletnice. Spisana je tudi že šolska kronika.

V Turjaku je bila po velikodušnosti g. grofa turjaškega šola že jeseni dozidana. Treba jo je sedaj le še zlikati ter z notranjo opravo preskrbeti. —a—

Iz Idrije. († Ivanu Kogej.) Dné 12. maja t. l. je umrl v Idriji upokojeni nadučitelj Ivan Kogej. Ker je vedno z veseljem in zanimanjem prebiral „Slovenskega učitelja“, bodi mu tudi v tem listu ohranjen skromen spominik.

Pokojnik se je rodil v Idriji dné 5. maja 1837. l. Po dovršeni ljudski šoli je vstopil pri rudarstvu v delo; a kmalu je spoznal, da ta stan ni zanj in vpisal se je v tedanjo učiteljsko pripravnico v Idriji, katero je dokončal 1858. l. Dné 7. januarja 1859. l. je nastopil svojo prvo službo v Šentpetru na Notranjskem, a je bil že naslednje leto imenovan učiteljem v Krašnji, kjer je služboval do 1866. leta. Na tej šoli si je s svojo vzorno pridnostjo prislužil pohvalno pismo visokočastitega knezoškofijstva in slavne deželne vlade, na koje je bil vse svoje življenje ponosen. V Krašnji se je tudi poročil s sedaj žalujočo soprogo Marijo. Dné 6. novembra 1866. l. se je preselil na Brezovico pri Ljubljani, kjer je postal nadučitelj. Služboval je tamkaj skoro 33 let. Bil je jako priljubljen; vse ga je spoštovalo in častilo. In po vsej pravici Ves čas svojega službovanja je vestno opravljal svojo službo. Bil je sicer učitelj stare šole; a poučevati je znal tako zanimivo,

kakor le malokdo. Otroci so ga ljubili kakor svojega očeta. Pa tudi odraslim je vedno rad pomagal z dobrim svetom. Bil je v fari poleg dušnih pastirjev najbolj spoštovana oseba. Do zadnjega časa je bil vedno občinski odbornik in veliko let tudi občinski svetovalec. V znak njegovih zaslug za občino ga je občinski odbor na Brezovici dné 12. septembra 1897. l. izvolil častnim občanom. Meseca oktobra 1899. l. je, preselivši se v svoje rojstno mesto Idrijo, stopil v zasluženi pokoj, katerega je užival le nekaj nad pol leta. Kakor na Brezovici, tako se je tudi v Idriji s svojim ljubeznjivim obnašanjem prav kmalu vsem priljubil. Kot vnet učitelj je rad nadomestoval tukajšnje učiteljstvo, kadar je bilo potreba, in si je tudi tu hitro pridobil srca nedolžne mladine.

Rajni Ivan Kogej pa ni bil samo vesten učitelj, bil je tudi veren katoličan, ljubeznjiv soprog in skrben družinski oče. Ne le ob nedeljah, temveč tudi ob delavnikih si videl rajnega Kogej v cerkvi pri sv. maši in pri drugi očitni službi božji. Najstarejši sin je frančiškan, p. Kajetan, najmlajši dijak 5. gimnazijskega razreda v Ljubljani. Dve hčeri sta poročeni, jedna je pa še doma materi v pomoč. Zapustil je pa tudi 22 let starega sina, ki je že skoro od rojstva bolan na epilepsiji in je največ skrbi prizadel pokojniku.

Dné 14. maja t. l. smo gosp. Ivana Kogej spremlili k večnemu počitku. Pogreb je bil veličasten. Udeležila se ga je vsa šolska mladina z domačim učiteljstvom; tudi učiteljstvo iz okolice in z Brezovice ga je spremlilo k večnemu počitku. Poleg domače častite duhovščine so prihтели štirje čast. gg. duhovniki iz okolice, da izkažejo pokojniku zadnjo čast; spremlilo ga je na zadnji poti mnogo p. n. gg. uradnikov in ne-

šteta množica ljudstva je pokazala, kako priljubljen je bil pokojnik v Idriji. Pevski zbor „Katol. del. družbe“, koje ud je bil ranjki, je zapel v cerkvi in na grobu ginjaivi žalostinki.

Počivaj v miru dragi Ivan! Uživaj tam gori zasluženno plačilo ter prosi Vsemogočnega, da se nekđaj nad zvezdami zopet snidemo! —k.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe na Štajerskem. Definitivna učiteljica Albina Sever je prestavljena iz Obrajne v Peggau. Menjala je svojo službo z definitivno učiteljico Frančiško Sigmund. — Nadučitelji so nastavljeni: Nadučitelj v Št. Ilju je postal Fortunat Sadu iz Ščavnice. K Sv. Duhu pri Ločah pride nadučitelj Janez Hö nigmann iz Poljan, v Frankolovo pa učitelj Janez Stukelj iz Svetinj. — Kot učitelji in šolski voditelji: V Topovšče okraj Šoštanj je premeščen nadučitelj Franc Lorber iz Št. Florijana, učitelj Janez Pilih iz Št. Lorenca na šolo v Liboje. Na mestno deško ljudsko šolo v Ptuju je imenovan Janez Wolf iz Ehrenhausena, na ljudsko deško šolo v okoliški ptujski šoli pride Jakob Kopic iz Nove cerkve in Valentin Kajnih iz Vurberga, na šolo v Vuzenico pride Alojzij Schamp iz Vuhreda, k Sv. Tomažu okraj Ormož je imenovan ondotni učiteljski suplent Peter Loparnik, k Št. Petru pod Sv. Gorami tamošnji provizorični učitelj Anton Honjec, na šolo pri Št. Rupertu v Slovenskih Goricah tamošnji provizorični učitelj J. Čuček, k šoli na Zidanem Mostu okraj Laško provizorična učiteljica Antonija Fux, na šolo v Vuhredu definitivna učiteljica Izabela Sark od Sv. Barbare v Halozah, na šolo v Podčetrtku učiteljica Henrieta Berlic, na Bizeljsko tamošnja provizorična učiteljica Klotilda Hiti, na dekljiško ljudsko šolo pri Št. Jurju ob

južni železnici tamošnja provizorična učiteljica Amalija Sket, k Št. Andražu nad Polzelo tamošnja provizorična učiteljica Frančiška Tajnik.

Učiteljski izpiti. Pred izpraševalno komisijo v Gorici so naredili izpit učiteljske sposobnosti za ljudske šole: gospodična A. Pirjevec (z odliko), Ant. Hermek in Al. Zirnfeld z dobrim vspěhom. Dopolnilni izpit pa J. Jakac za nemški učni jezik in A. Peestz za slovenski jezik kot predmet. — Za meščanske šole: G. Ernest Terčič, šolski vodja v Mirniku, iz prirodopisja, matematike in fizike, g. Adolf Komac, nadučitelj v Devinu, iz zgodovine, zemljepisja in slovenščine s slovenskim učnim jezikom. Iz istih predmetov s slovenskim in nemškim učnim jezikom je naredila skušnjo gđč. Lavoslava Koršič, učiteljica v „Šolskem Domu“ v Gorici. — V Koprui: Albina Gerželj, učiteljica v Tolminu, Josip Sorè, učitelj na Žagi pri Bovcu, Fran Murnik, učitelj na Vrnem pri Kobaridu, Grad N., učitelj pri Vipavi, Bruno Jurinčič iz hrvatskega jezika in gospica Lucija Leric. Iz slovenskega in hrvatskega jezika Ljubica Šepič, učiteljica v Hrušici. Iz hrvatskega kakor učni jezik Emil Pakiž, učitelj v Rodiku, in A. Medvedič iz italijanskega jezika. — V Mariboru: G. K. Majer, učitelj pri Sv. Janžu na Dr. p. in gospice Filomena Kosi, učiteljica pri Sv. Andražu bl. Leskovca,

Marija Stupan, učiteljica v Zibiki in Ana Vauda, učiteljica v Radvanju blizu Maribora

Šolo so zaprli do 5. junija v Velikem Gabru, Zatičini, Št. Vidu in Zagorju, ker je več otrok zbolelo za ošpicami.

Razpisane učiteljske službe. Na Kranjskem. Na dvorazrednici v Sp. Idriji je razpisana služba nadučitelja s postavnimi dohodki. Prošnje do 20. junija na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. — Na četverorazrednici v Mokronogu služba učitelja s postavnimi dohodki v definitivno ali začasno nameščenje. Ozirom se bode le na možke prosvince. Prošnje do 20. junija na c. kr. šolski svet v Krškem. — Na četverorazrednici v Krškem učno mesto s postavnimi dohodki v definitivno event. začasno nameščenje. Prošnje do 20. junija na c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. — Na četverorazrednici v Št. Vidu pri Zatičini je razpisana služba nadučitelja v definitivno nameščenje. Prošnje do konca junija na c. kr. okrajni šolski svet v Litiji. — Na četverorazrednici v Jesenicah se razpisuje provizorično zastavljeno mesto učiteljice v stalno nameščenje. Prošnje

do 16. junija na c. kr. okrajni šolski svet v Radolici. — Na enorazrednici v Št. Lenartu pri Škofji Loki služba učitelja-voditelja v stalno nameščenje. Prošnje do 15. junija na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na Karolinski zemlji pri Ljubljani je razpisana služba učiteljice. (Glej inserat na zadnji strani lista!) — Na Štajerskem. Na dvorazredni ljudski šoli na Humu je stalno namestiti službo učitelja ozir. učiteljice. Z isto so združeni dohodki III. krajevnega plačilnega razreda s prostim stanovanjem (1 izba z najpotrebnejšim pohištvo in 1 meter sežnjem drv za kurjavo). Prošnje je vposlati do 10. junija t. l. krajnemu šolskemu svetu na Humu, pošta Ormož ob Dravi. — Na Goriškem so razpisane sledeče službe (okraj Tolmin): mesto nadučitelja na četverorazrednici v Kobaridu; mesto definitivnega učitelja-voditelja na enorazrednicah v Livku in Dol. Tribuši in na potovalni šoli Kamno-Volarje; mesto začasnega učitelja na potovalni šoli Reka-Police. Prošnje do 15. junija na c. kr. okrajni šolski svet v Tolminu.

Drobtine.

Umrla je*) v nunskem samostanu v Škofji Loki 4. majnika popoldne č. g. M. Terezija Jalen po dolgotrajnem bolehanju. Pokojnica, rojena v Kranju, delovala je kot redovnica-učiteljica nad 40 let na dekliški samostanski šoli. Mnogoštevilne njene učenke so ji ohranile vedno blag spomin. Naj v miru počiva!

V Mariboru se vrši dne 8. in 9. velikega srpana glavna skupščina „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“.

*) Vsled pomanjkanja prostora zaostalo.

Slovenske šole na Koroškem. O priliki šolske debate v deželnem zboru koroškem je označil poslanec Einspieler žalostno stanje Slovencev rekoč: „Zlasti glasujem proti proračunu, ker je v njem zapopaden tudi šolski zaklad, in ker so šolske razmere ostale še vedno pri starem. Po izkazih šolskih oblasti imamo sicer na Koroškem nad 80 utrakvističnih šol, a te-le šole so tako uravnane, da so enojezične, nemške šole. To se razvidi že jasno na spričevalih, ki imajo sicer

rubriko: slovenski jezik, a kvalifikacije v ti rubriki ni, ker se otroci v maternem jeziku ne poučujejo. Na teh utrakvističnih šolah so nameščeni učitelji, ki večinoma slovenskega jezika niso zmogni, zato je tudi nemogoče, da bi taki učitelji otroke poučevali v maternem jeziku. Zato imamo utrakvistične šole le na papirju, dejanski pa ne. Povzdiga narodnega gospodarstva in temeljit pouk s pomočjo maternega jezika so pogoji obstanka vsakemu narodu, in ker se deželni zastop dozda ni oziral na tirjatve zastopnikov večine Slovencev, bomo glasovali proti proračunu, svesti si, da se strijamo s svojimi volilci.“

Preosnova srednjih šol na Pruskem. Dne 5. t. m. se je vršila v Berlinu velika konferenca gledé preosnove pruskih srednjih šol (gimnazij, realnih gimnazij in realk). Dosedaj so preosnovali v Nemčiji že 31 srednjih šol na način, da se začne s poukom latinščine in grščine še le po 3. razredu, a tudi potem le v toliko, da dijaki razumevajo duh klasikov. Glavna pozornost pa je posvečena modernim jezikom in naravoslovnim študijam.

Proračun ljudsko-šolskega zaklada za leto 1900 na Kranjskem. Iz poročila finančnega odseka povzamemo, da znašajo potrebnosti za šolo 935.866 K in se torej kaže primankljaja 887.670 K. — Potrebnosti se razdeli: aktivitetni prejemki učiteljev 853.794 K, dotacije 13.716 K, nagrade in podpore 65.918 K, pokojnine učiteljskih vdov 280 K, miloščine 458 K, različni stroški 1700 K.

Obrtno šolstvo. Deželni zbor kranjski je sklenil, obrniti se do c. kr. učnega ministerstva z nujnim pozivom, naj kar najhitreje ustanovi v Ljubljani delovodsko šolo mehanično-tehnične in umetno-obrtne smeri in pa za stavbno obrt, ker je taka šola za uspešnejši razvoj teh v deželi Kranjski jako dobro zastopanih obrtnih

panog neobhodno potrebna in bode za deželo in državo, kar se pridobitnih razmer tiče, prav velicega pomena.

Nova grobova. Dne 11. majnika je umrl gosp. Henrik Petras, učitelj v Ljubnem na Gorenjskem, in 18. t. m. Fran Mercina, učitelj v Gočah na Vipavskem. Svetila jima večna luč!

Katoliško društvo slovenskih učiteljic v Gorici je imelo dne 20. majnika svoje 20. zborovanje. Velečastiti gospod dr. Josip Pavlica je govoril o prvih dveh kiticah himne „Veni, creator“ in o češčenju sv. Duha.

Predsednica je govorila o nalogi ženske v človeški družbi.

Gospica P . . . je deklamovala Stritarjevo „Ljudmilo“. O tej poeziji in sličnih je napravil gospod predsednik nekaj jako poučnih kritičnih opazk, in vnela se je živahna debata. Pelo se je „O sanctissima“ in samospev „Srce sirote“. Društvena peta maša bode dne 2. junija ob 8. uri v cerkvi sv. Ivana v Gorici. *M. Holzinger pl. Weidich.*

„Ogromno“ premoženje francoskih kongregacij. Ker se toliko piše in govori o neizmernem premoženju katoliških redov, je sestavil „Croix du Nord“ sledeče podatke o francoskih kongregacijah, ki nam to „ogromno“ premoženje kažejo v drugi luči.

L. 1899. se je v katoliških zavodih delil nad dva milijona otrokom ljudsko-šolski poduk, 91.000 mladeničev je obiskovalo katoliške srednje šole in nad 10.000 mladih ljudij je dobivalo visoko-šolski in strokovni poduk. Za vse to ni država dala niti vinarja, nasprotno pa so morale katoliške kongregacije plačati državi ne ravno majhen davek od potrebnih šolskih poslopij. V primeri s stroški za državne šole se je davkoplačevavcem s tem prihranila lepa svota 130 milijonov

frankov. Dalje so l. 1899. kongregacije v raznih svojih zavodih, zavetiščih, sirotišnicah, bolnišnicah, vzgojevališčih itd., preskrbljevale, hranile in obiačile okoli 250.000 zapuščenih ljudi, med temi 60.000 sirot in nad 100.000 onemoglih starčkov. Koliko požrtvovalnosti, dela in truda je bilo pač treba! Ako se računa, kakor računajo najceneji drugi taki javni zavodi, trebalo bi najmanj 110 milijonov frankov, da bi vse te siromake preskrbeli.

In kakšno je premoženje teh kongregacij, ki nekatere s takim strahom navdaja, da kličejo: „klerikalizem, ta je sovražnik!“? Po oficijelni cenitvi l. 1884. znaša premoženje kongregacij okoli 550 milijonov frankov, kar tvori povprečno za vsacega uda kongregacije glavnico okroglih 3600 frankov.

In, če temu poročilu še dodamo, da so francoski katoličani l. 1898. po konferencijah sv. Vincencija Pavlanskega razdelili 13,318,952 frankov in za vzdrževanje inozemskih šol in misijonov izdali 6,094,092 frankov, potem pač ni čuda, da tako mnoge preleta strah pred kato-

liško požrtvovalnostjo, ki je z možna toliko storiti.

Niževavstrijski deželni šolski svet je v sporazumljenju s cerkveno oblastjo odločil, da se svetni učiteljem, kateri imajo v sposobnostnem spričevalu red „komaj zadostno“, ne more izročiti poduk v krščanskem nauku in da tako kvalifikovane učne osebe ne morejo postati odgovorni šolski voditelji. Učitelji, ki hočejo, da se jim izroči poduk v krščanskem nauku, ali da postanejo šolski voditelji, in imajo v kršč. nauku red „komaj zadostno“, se morajo z nova podvreči skušnji iz verouka.

Prestopki in zločini berolinske šolske mladine. Po uradnih izkazih je prišlo l. 1898. od 206.000 berolinske šole obiskujočih otrok 349 in sicer 310 dečkov in 39 deklic navzkrižskazenskim zakonom. Od teh je dobilo 226 otrok ukor od sodnika, 4 so bili obsojeni v denarno kazen in 119 je bilo obsojenih v zapor in sicer največ od jednega tedna do treh mesecev, le v jednom slučaju se je obsodba glasila na poldrugo leto.

Rožpis.

Št. 351.
m. šol. sv.

Na mestni dvorazredni ljudski šoli na Karolinski zemlji je popolniti mesto učiteljice z zakonitimi službenimi prejemki in s prostim naravnim stanovanjem, obstoječim iz kuhinje in dveh prostornih sob.

Po predpisanem potu vložene prošnje za to službo prejema do 20. junija 1900 podpisano šolsko oblastvo.

V poštev se bodo jemale samó take prosilke, ki se zavežejo, da bodo stanovale na svojem službenem mestu na Karolinski zemlji, a ne morebiti v Ljubljani.

Po zgoraj določenem roku dospete prošnje se ne vzamejo v razpravo.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dné 20. majnika 1900.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.
Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.
